

Щоб уникнути невірного вибору професії учням, необхідно навчити їх розібратися в собі, в своїх інтересах, здібностях, схильностях, особистісних якостях, перевагах. Головним показником виявлення схильностей є прагнення до систематичного заняття певними видами діяльності, а також надання переваги певним шкільним предметам.

Висновки. Для успішної організації професійного самовизначення підлітків потрібно активно залучати до співпраці з ними практичних психологів, класних керівників, вчителів - предметників, батьків. Має бути різноманітність форм та методів профорієнтаційної роботи в школі, а також системний підхід стосовно її проведення. **Подальша наша робота,** буде спрямована на пошук технологій оптимізації професійного самовизначення підлітків та успішному вибору ними подальшого професійного шляху.

Список використаної літератури.

1. Коропецька, О.М., (2005), Профорієнтація та профвідбір: навчальний посібник / Коропецька О.М. – Івано-Франківськ, 236 с.

2. Баріхашвілі, І., (2006), Психологічні основи профорієнтації і професійного самовизначення: навч.-метод. посібник / Баріхашвілі І., Ворона М., Старіков І., Атол, Миколаїв, 206 с.

3. Пильтяй, О.М., Організація професійного самовизначення школярів як сучасна проблема учнівської молоді. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=686.

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ ХАРАКТЕРУ ПІДЛІТКІВ УДК 159.98

*Жовтяк В. В.,
студент спеціальності 053 «Психологія»,
освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність проблеми. Ускладнення соціально-економічних умов життя зумовлює необхідність суттєвого удосконалення вольової сфери особистості. Наш час вимагає від кожного вміння керуватися моральними рішеннями, самостійно реалізовувати близькі та віддалені цілі, мотивувати власні дії й аналізувати звершені вчинки, орієнтуючись на їх суспільну значущість. Особистість виступає як самоціль загальнолюдського розвитку, в якій не останнє місце відводиться вольовій регуляції.

Короткий аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема вольової регуляції досліджувалася багатьма вченими, зокрема: В. Селівановим, С. Рубінштейном, Є. Ільїним та ін.

Питання активності особистості як суб'єкта власної діяльності та поведінки отримали наукове обґрунтування у працях Г. Костюка, І. Беха,

М. Боришевського, Л. Долинської, В. Каліна, В. Котирло, С. Максименка, М. Савчина, О. Чебикіна (Коротило, В.К., 1971; Калин, В.К., 1989).

Мета наукової публікації експериментально вивчити вольові особливості підлітків.

Виклад основного матеріалу досліджень. Дослідження проводилося на базі Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1 Тиврівської міської ради». Експериментальну вибірку склали 62 підлітка. В дослідженні використано опитувальник «Вольові якості особистості» (М.В. Чумаков), методику визначення сили волі (Р.С. Немов) та методику із вивчення мотивації успіху (Т. Елерс).

Результати дослідження за даними методиками наведені в таблицях 1-3.

Таблиця 1

Особливості прояву сили волі у підлітків за методикою «Визначення сили волі» (Р.С. Немов)

Категорія учнів	Низький рівень волі		Середній рівень волі		Високий рівень волі	
	Абс.кількість	%	Абс.кількість	%	Абс.кількість	%
Хлопці	6	23,1	20	76,9	0	-
Дівчата	6	17,6	28	82,4	0	-
Загалом	12	20	48	80	0	-

Згідно таблиці 1, 76,9 % хлопців та 82,4 % дівчат мають середній рівень розвитку волі. Характер і воля таких учнів вважаються достатньо сформованими, а вчинки зазвичай є реалістичними і осмисленими. Так, 23,1 % хлопців та 17,6 % дівчат мають низький рівень волі. Це негативно впливає на їхню рішучість і ініціативність у вирішенні буденних справ. Загалом 20 % підлітків мають низький рівень вольової організації, 80 % - середній рівень вольової саморегуляції. Підлітків із високою вольовою регуляцією у дослідженні не виявлено.

Нами проведено вивчення здатності підлітків до вольової саморегуляції. Результати дослідження представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Результати дослідження вольової регуляції підлітків за опитувальником «Вольові якості особистості» (М.В. Чумаков)

Показники вольової регуляції	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
	Абс.знач.	у %	Абс.знач.	у %	Абс.знач.	у %
Відповідальність	6	10	36	60	18	30
Ініціативність	4	6,66	32	53,33	24	40
Рішучість	2	3,33	34	56,66	24	40
Самостійність	0	-	36	60	24	40
Витримка	6	10	32	53,33	22	36,66
Наполегливість	4	6,66	24	40	32	53,33
Енергійність	8	13,33	34	56,66	18	30
Уважність	4	6,66	38	63,33	18	30
Цілеспрямованість	8	13,33	28	46,66	24	40

Згідно таблиці 2, у 60 % опитуваних переважає середній рівень відповідальності, який характеризується схильністю особистості помірно дотримуватися у своїй поведінці загальноприйнятих соціальних норм, виконувати свої обов'язки і її готовністю відповідати за свої дії перед суспільством і самим собою. Ініціативність знаходиться на середньому рівні розвитку у 53,33 % випробовуваних, що характеризує їх здатність до реалізації власних ідей.

Середній рівень рішучості проявляється у більшості досліджуваних – 56,66 %. Це може полягати в прояві зайвих вагань і сумнівів при боротьбі мотивів, у досить своєчасному і у досить швидкому прийнятті рішень.

Самостійність виявлено у 60 % підлітків, вона знаходиться на середньому рівні. Це проявляється у здатності свідомо приймати рішення, у вмінні не піддаватися впливу різних факторів, які перешкоджають досягненню поставленої мети.

Вольова активність визначається й через мотивацію особистості до успіху. Результати такого вивчення подані в таблиці 3.

Таблиця 3

Результати дослідження рівня мотивації до успіху у підлітків за методикою «Вивчення мотивації успіху» (Т. Елерс)

Категорії підлітків	Низький рівень мотивації		Середній рівень мотивації		Помірно-високий рівень мотивації		Надмірно високий рівень	
	Абс.знач.	%	Абс.знач.	%	Абс.знач.	%	Абс.знач.	%
Хлопці	4	15,38	15	57,69	7	26,92	-	-
Дівчата	2	5,88	18	52,94	14	41,17	-	-
Загалом	6	10	33	55	21	35	-	-

Згідно таблиці 3, у 10 % учнів спостерігається низький рівень сформованості мотивація до успіху. Це свідчить про не бажання цих підлітків досягати поставленої мети, не схильність їх докладати власних зусиль у праці та пасивне ставлення до життя. У 55 % учнів встановлено середній рівень мотивації. Це свідчить про відсутність скованості у власних діях, здатність їх ризикувати. Так, 35 % опитуваних мають помірно високий рівень мотивації, що засвідчує про схильність підлітків орієнтуватися на власні сили, гнучко і наполегливо рухатися до поставленої мети.

Висновок. Таким чином, встановлено, що мотиваційна та вольова сфери у підлітків знаходяться у межах норми. Наполегливість, відповідальність, рішучість самостійність та ініціативність знаходяться на дуже високому рівні, що свідчить про їх здатність рухатися до власної мети та спроможність учнів середніх класів виконувати покладені на них обов'язки.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та апробації корекційних програм з метою покращення у підлітків вольових якостей та мотиваційної сфери.

Список використаної літератури.

1. Котирло, В.К., (1971), Розвиток вольової активності у підлітків, Київ, 71 с.
2. Калинин, В.К., (1989), На путях построения теории воли, Психологический журнал, № 2, С. 37.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ЮНАКІВ З ОБМЕЖЕННЯМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

УДК 159.922.62

*Заєць Н. П.,
студентка спеціальності 053 «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. В юності завершується дорослішання та становлення особистості, завершується професійне навчання, велика увага надається особистістю внутрішнім переживанням та рефлексії, відбувається вдосконалення емоційної сфери молоді людини.

Наявність обмежень життєдіяльності у юнаків може спричинювати виникнення негативних емоційних станів та впливати на емоційно-вольову сферу в цілому. Якщо вчасно не надати кваліфіковану допомогу юнакам, то в подальшому проблеми з емоційними переживаннями можуть викликати створення стійких негативних емоцій, що впливатимуть як на трудову діяльність, так і на взаємодію з оточуючими.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Емоційна сфера особистості, зокрема дослідження особливостей негативних емоційних станів у юнаків з обмеженнями життєдіяльності, є актуальною теоретико-практичною проблемою. Вагомий внесок у дослідження цієї теми зробили такі науковці, такі як А. Адлер, Л. Божович, Л. Виготський, К. Ізард, М. Мауер, О. Леонтєв.

К. Ізард досліджував специфіку негативних емоційних станів, як захисну реакцію мозку на стрес. Наприклад, депресія, позначається як перехідний стан, для якого характерне відчуття смутку, покинутості, безрадісності та пригніченості. Як симптом, депресія виявляється через скарги, що часто супроводжують групу біопсихосоціальних проблем.

Важливі досягнення у сфері вивчення емоцій продемонстровані в роботах А. Адлера. Ним було показано, що емоція за функціональним значенням пов'язана не тільки з тією інстинктивною ситуацією, в якій вона з'являється, а й впливає на загальні погляди людини на життя, структуру її